

Omer Nakičević

GORNJOTUZLANSKI PROTOKOL

Sažetak

Rad predstavlja prijevode dijelova jednog izvora iz privatne zbirke, nazvanog Protokol. Njegov sadržaj ukazuje na neka burna zbivanja iz perioda 1875-1878. godine iz čega se vidi kako su se odvijali događaji u Tuzlanskoj regiji, kao i učešće pojedinih subjekata, od lokalnih organa vlasti, vojske, ali i očiglednih i nepoznatih ataka i pritisaka na to područje. Dakle, pokazuje se da nije riječ samo o ustanku, nego o svojevrsnoj agresiji, što jasno pokazuje obraćanje u dokumentu 102.

Pošto svaki ratni sukob iscrpljuje moć nadležne vlasti, posebno u oblasti zbrinjavanja vojske, to i u ovom slučaju građani Gornje Tuzle priskaču upomoć svojim materijalnim prilozima. To se posebno odražavalo u odjeći i obući. Prema tome ovaj protokol je pokazatelj saradnje i koordinacije mudirluka (administrativnih centara) u jednom dijelu Bosne.

Ključne riječi: Gornja Tuzla, medžlis (mudirluk), administracija, pomoć vojnicima, idadija (škola) i engleski konzul.

Pred nama je jedan lijepo napisani defter koga možemo nazvati i PROTOKOLOM o jednoj kasabi u viziji dvije-tri godine zbivanja u njoj, koja je svojevremeno prednjačila u zoni Usore i Soli, pa između ostaloga, i u ekonomskom smislu u proizvodnji žitarica i soli imala udruženje esnafa soli. Riječ je o Gornjoj Tuzli kao kasabi i centru brojnih pripadajućih sela, ali koja prema sadržaju ovog protokola, kontaktira i Višegrad, i Brčko, i Sarajevo, i Bijeljino, čiji građani vojni rezervisti, a i redovnici učestvuju u brojnim ratnim zonama, posebno tuzlanskog i zborničkog područja. Ona je prema ovom protokolu centar brojnih sela svoje okolice, ali je privukla pažnju i stranih diplomata da je posjete, ne neprimjetno i slučajno, nego uz punu pažnju i preporuku nadležnih organa centra Live u Sarajevu.

Premda se u dokumentima kroz cijeli protokol navode samo dvije posljednje cifre datiranja, na osnovu sadržaja dokumenata i onoga što se dogodilo u prethodnom periodu zaključujemo da se odnosi na period 1873., 1874., 1875. i 1876. godine.

Defter broji 91 nepagirani list bez korica i bilo kakva naslova, sa 507 pisama vezanih za Gornju Tuzlu.¹ Sadržaj dokumenata je različit, ali veći dio njih govori o vojnicima, posebno onima koji bespravno napuštaju izvršenje vojne obaveze. Na strani b prvog lista zaveden je prvi dokument pod br. 1. Prvi i zadnji list su dobro oštećeni, posebno zadnji i bit će teško dešifrovati njegov sadržaj, posebno na str. b ovog lista. Na zadnjem listu str. b upisano je arapskim pismom više puta ime Avdaga Hadžiosmanović. Na listovima 47 i 74 upisano je ime Abdurahim Terzić.

Izvode iz ovog rukopisa **poredali smo prema vremenu datiranja**. Pokušali smo uključiti one dokumente koji bi odražavali, koliko-toliko, stvarnu situaciju na području Gornje Tuzle u to vrijeme, što bi moglo poslužiti kao paradigma za stanje u svakom mjestu u Bosni i Hercegovini u vrijeme 1875-1878. godine.

Čitaocima uvodimo u sadržaj dokumenata uz prilog i original na turskom jeziku. U tu svrhu donosimo prijevode i prvog i drugog dokumenta, naslućujući da je ovo nastavak registracije dokumenata prethodnog perioda. Svaki dokument počinje riječima sa „adaletlu efendim hazretleri“, a završava krajnje poniznim riječima: „Ol babde emr ve irade hazrete men lehu el-emrindir“ (podrazumijeva se da se slovo z u pismu piše sa d kako se to izgovara u turskom jeziku).

Da je administracija Turske iz vremena tanzimata bila veoma revnosna, posebno u oblasti finansija, ubiranja poreza i drugih dadžbina, potvrđuje nam dokument zaveden pod b. 1 lista u ovom Protokolu od 18. safera 1293². (2. mart /12/92. r. = 15. mart. 1876. m.) a u vezi s naredbom od 26. šubata 1291. r. (7. safer 1293 h. = 4. mart 1876. m.) broj: 952 u kome se potvrđuje da je hafiz Alefendija, Gornjotuzlanin, uplatio na ime poreza na selo koje posjeduje u području Donje Tuzle za 1290. - 1291. /1873. i 1874./ godinu, deset groša i deset para. Novac je upućen Livi preko policajca (zabtije jedile). Potvrdu o uplati iznosa treba izdati davaocu poreza.

O ovom naredba i htijenje pripadaju nadležnom.

18. safer /12/93. (02. mart /12/92. r. / 15. mart 1876. m.) godine

1 Ovaj rukopis kome dadasmo ime *Protokol* pronadjen je davne 1975.god. u Gornjoj Tuzli, zahvaljujući dobroćinstvu učenika G.H. medrese Seadu Seljubcu, sada već doktoru nauka i profesoru u Behram-begovoj medresi u Tuzli. Zajedno smo posjetili jednu porodicu u G. Tuzli, a i on je iz G. Tuzle. Domaćin te porodice otvorio je jedno sanduče u kome je bilo nekoliko školskih svjedočanstava iz kasnijeg perioda i ovaj rukopis koji je predmet našeg istraživanja. Rukopis smo pomno čuvali i tek unazad nekoliko mjeseci predali istraživanju.

2 U tekstu se sreću datumi izraženi nekada po rumi a nekada po hidžretskom kalendaru. Svi datumi su preračunati i navedeni prema hidžretskom (h), rumi (r) i gregorijanskom kalendaru (m).

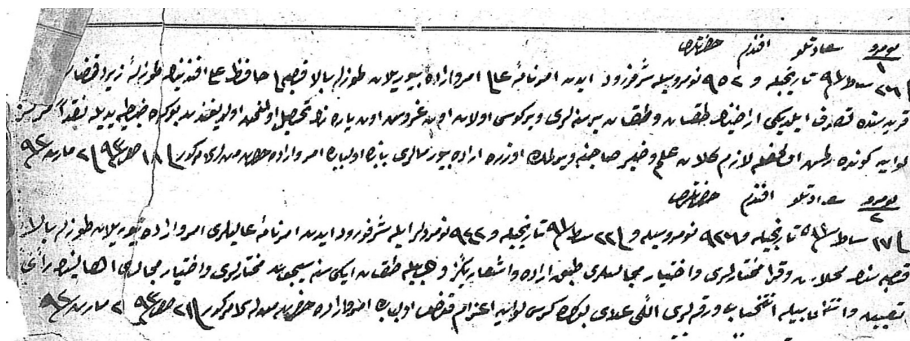
I dokumenat zaveden pod brojem 2 je veoma interesantan za taj period, jer se naređuje izbor muhtara i za sela i za mahale, kao i izbor članova medžlisa kasabe G. Tuzla.

U ovom dokumentu naređuje se Visokom naredbom od 17. šubata /12/91 r. (3. safer 1293. h. = 29. februar 1876. m.) god., a pod brojem 926 kao i drugim dokumentom od 22. šubata /12/91. (8. safer 1293. h. = 5. mart 1876. m.) pod brojem 942:

- da se izaberu muhtari mahala i muhtari sela,
- da se izaberu muhtari i članovi medžlisa prema želji mještana i instrukcijama iz 1292/1875. god. u državnoj administraciji,
- da se dostave liste izbornika, ovaj puta njih 50, centru Live.

U tom smislu dostavlja se naredba nadležnom

21. safer /12/93 h. (6. mart /12/92. r. = 18. mart 1876. m.) godina

Poštovana ekselencijo!

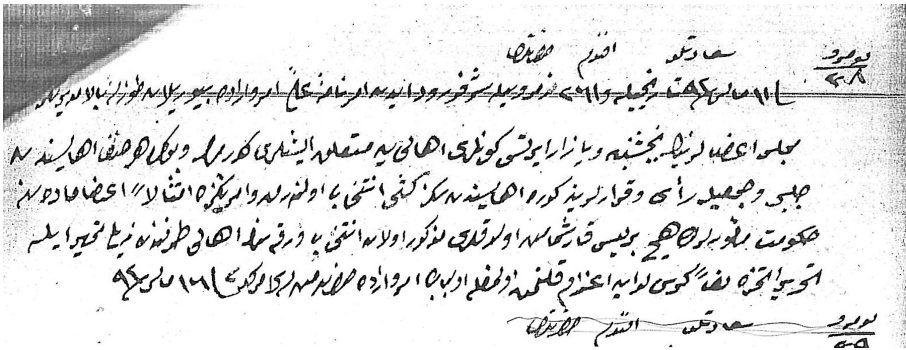
Broj 38

Visokom naredbom koja je dostavljena Direkciji (mudirluk) G. Tuzle pod brojem 261 od 11. maja /12/92. r. (28. rebiu-l-ahira 1293. h. = 23. maja 1876. m.) god., naređuje se:

- da članovi medžlisa Direkcije (mudirluka) razmatraju ponedjeljkom i četvrtkom probleme tog stanovništva,
- da se ovaj puta izabere, po mišljenju i odluci od strane sveg stanovništva G. Tuzle osam članova, kako se ne bi niko miješao u odluke tog tijela (medžlisa),
- da se dostavi spisak izabranih članova tog tijela medžlisa shodno odredbi o izboru članova državne administracije,
- da se dostavi spisak izabranih tih članova centru Live (kursi livaje) ovjeren pečatom.

O ovome se dostavlja naredba nadležnom (men lehu 'l-emr)

16. maja /12/92. r. (4. džumade-l-evvela 1293. h. = 28. maj 1876. m. god

Poštovana ekselencijo!

Broj 69

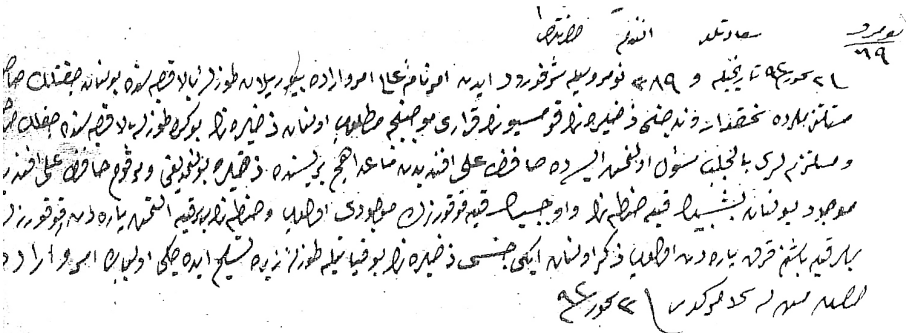
U Visokoj naredbi br. 389 od 02. temuz /12/92. r. (21. džumade-l-ahira 1293. h. = 14. jula 1876. m.) god. pita se koju količinu i vrstu žitarica imaju obveznici i posjednici čifluka u G. Tuzli predati. Prema nalazima komisije, osim kod hafiza Alefendije žitarice nisu drugi prijavili da posjeduju, premda je svako bio pitan.

Kod spomenutog hafiza Alefendije nalazi se pet hiljada oka pšenice i tri hiljade oka kukuruza. Cijena svake oke pšenice je osamdeset para, a cijena oke kukuruza je četrdeset para. Ove dvije vrste žitarica predat će se (u magacin), po ovoj cijeni u Donju Tuzlu.

Naredba i htijenje pripada nadležnim (men lehu 'l-emrindir).

Dana 03. temuz /12/92. r. (22. džumade-l-ahir 1293. h. = 15. juli 1876. m.) god.

Tragati za slijedom: dva-tri

Broj 105

Pismo koje smo danas primili od mule Šakira, Korajca, govori da je srpska vojska stigla u selo Zabrđe i da je ranila jednog rezervistu u selu Tutnjevac. Stavljajući Vam ovo do znanja, istovremeno šaljem nadležnim prepis pisma kojega smo dobili od mule Šakira, zatim da li ćemo vojsci u Loparama, njima dvadeseterici, dodati još trideset, jer braniti položaj u Loparama može s uspjehom samo pedeset vojnika.

Očekujemo Vašu naredbu o ovom, a naredba i htijenje pripadaju nadležnom.

07. august /12/92. r. (28. redžeb 1293. h. = 19. august 1876. m.) godine

Handwritten Ottoman Turkish text, likely a military report or order, written in a cursive script. The text is arranged in several lines, with a circular stamp or seal at the top right corner. The document appears to be a formal communication, possibly related to military movements or administrative matters in the region of Gornjotuzlanski protokol.

Poštovana ekselencijo!

Broj 102

Prema saznanju koje smo ovaj puta dobili od mule Šakir-age (oficira) iz Koraja, dosada se nisu pojavili u selu Koraj, niti u njegovu susjedstvu srpski odmetnici (ekšija), ali je srpska vojska u četvrtak stigla u selo Korjenita i insistirala da tamošnje kršćansko stanovništvo podje s njima. Odatle je ona produžila ka planini zvanoj Dubrave, a stanovništvo sela Korjenita je uteklo od spomenute eškije i otišlo svojim kućama, samo su ostala trojica koje je eškija povezala i povela sa sobom. Nakon što je eškija napustila Korjenitu i uputila se prema selu Zabrđe tamošnje hrišćansko stanovništvo prisilno je povela sa sobom. Potom su odatle krenuli prema selu Bogutovo i na planini zvanoj Nijemac formirali tri tabora, a došli su sa dva tabora vojnika. Tako su formirali vojsku što od stanovnika kršćana sela Bogutovo, što sela Ugljevik, prisilno da im se pridruže. Nakon toga mula Šakir-aga, Korajac, izašao je sa stanovnicima sela Koraj - grupom rezervnih vojnika, i približio se mjestu gdje se neprijatelj bio smjestio i započeo borbu. Iza leđa je također ekšiju napao jedan tabor rezervista iz Bijeljine i jedna grupa rezervnih vojnika iz sela

Janjari, čim su se približili mjestu. Borba je trajala oko 4 sata i spomenuta ekšija je dar-mar uništena i poražena. Otrprilike rečeno, 150 osoba je poginulo a s naše strane pala su dvojica šehida-rezervista i trojica su bila ranjena.

Stanovnici sela Zabrđe napustili su u sumrak večeri redove eškije i otišli svojim kućama, samo su tri osobe koje su prisilno dovedene otišle zajedno sa spomenutom eškijom. U 5 sati noći eškija je pobjegla prema selu Crnaljevo. Rano u petak spomenuti mula Šakir zajedno sa juzbašom i dvije-tri stotine vojnika rezervista povratio se svome mjestu. Od mjesta sukoba ekšiju su progonila dva bataljona travničkih rezervista do sela Crnaljevo (?). Travnički rezervisti vratili su se u Bijeljinu a i Korajac mula Šakir također se vratio u Koraj.

Utvrdivši da je ovakva situacija doista postojala, izvještava se onaj kome pripada nadležnost.

01. august /12/92. r. (22. redžeb 1293. h. = 13. august 1876. m.) god.

Handwritten Ottoman Turkish document in Rika script, dated August 12, 1892. The text is a military report or order regarding the Eşkija (a type of irregular unit) and its movements. It mentions the village of Zabrđe and the location of Crnaljevo. The document is written in a cursive style with some corrections and a signature at the bottom.

Poštovana ekselencijo!

Broj 160

Odgovor na uzvišenu naredbu pod brojem 825 od 30. novembra /12/92. r. (25. zu-l-kade 1293. h. = 12. decembar 1876. m.) god. Dolje je naznačena

mjesečna kirija za 27 kuća za boravak vojske i oficira četvrtog buljuka Novšeherskog tabora carske vojske, rezervista, koja je konačila u Hadži Husejnovoj mahali u kasabi G. Tuzla. Iznos, kako se vidi iz priloga, jeste 577 groša, a ovaj dokument se izdaje na osnovu zvaničnog deftera uz ovjeru i potpis muhtara dotične mahale i dostavlja centru Live (kursi Livajesi). Nadležnost o ovome pripada onome ko ima konačnu riječ (men lehu '1-emrindir).

Gornjotuzlaninu Salihu Konjiću	2 mjeseca	30 para = 60
Gornjotuzlaninu Mustafi Bešliću	2 mjeseca	30 para = 60
Gornjotuzlaninu Hamidu Bešliću	2 mjeseca	15 para = 30
Gornjotuzlaninu Sulejmanu Terziću	2 mjeseca	20 para = 40
Gornjotuzlaninu Hasanu Unkiću	2 mjeseca	15 para = 30
Gornjotuzlaninu Zejćiru Kardaševiću	2 mjeseca	15 para = 30
Gornjotuzlaninu Ibrahimu Mehanoviću	2 mjeseca	20 para = 40
Gornjotuzlaninu Maši Trbiću	2 mjeseca	20 para = 40
Gornjotuzlaninu Ibrahimu Kifiću	2 mjeseca	20 para = 40
Gornjotuzlaninu Hasanu Mehanoviću	2 mjeseca	35 para = 70
Gornjotuzlanki Hanum	2 mjeseca	12 para = 24
Gornjotuzlaninu Sulejmanu Nakiću	2 mjeseca	20 para = 40
Gornjotuzlaninu Mujagi Čaklavici	2 mjeseca	25 para = 50
Gornjotuzlaninu Mustafi Kurahoviću(?)	2 mjeseca	35 para = 70
Gornjotuzlaninu Muhamedu Kurahoviću	2 mjeseca	20 para = 40
Gornjotuzlaninu Ahmed Ozgurjakoviću	2 mjeseca	30 para = 60
Gornjotuzlaninu Salihu Aginiću (?)	2 mjeseca	20 para = 40
Gornjotuzlaninu Salkanu Gori	2 mjeseca	20 para = 40
Gornjotuzlaninu Muji Selimoviću	2 mjeseca	35 para = 70
Gornjotuzlaninu Musi Salkanoviću	2 mjeseca	13 para = 36
Gornjotuzlaninu Muhamedu Salkanoviću	2 mjeseca	13 para = 26
Gornjotuzlaninu Mevludu Žuni	2 mjeseca	13 para = 60
Gornjotuzlaninu Osmanu Onbaši	2 mjeseca	15 para = 30
Gornjotuzlanki Salihi Kahvedžić	2 mjeseca	14 para = 28
Gornjotuzlaninu Muzaferu Kifiću	2 mjeseca	25 para = 50
Gornjotuzlaninu Ibrahimu Dervišagiću	2 mjeseca	25 para = 50
Gornjotuzlaninu Jusufu Taliću	2 mjeseca	15 para = 30

Broj kuća 27 a ukupni iznos 577,20 groša

Ovdje dodati i kiriju za deset dana za mjesec:

- januar
- februar
- i 15 dana za mart

برو ۱۶۰
صادق احمد علی

۱۰۰۰ لیره کورینا ۱۰۰۰ تاخیم و ۸۵۰ کورینا کورینا و ایسه ارمنا نه عیله لیره جوبایره طوزن بلایه
بیرلنه له لیره کورینا اقامت ایسه رانیه عکر شهانه له نوز شیم بوزنه دینه بوزنه کورینا
اقامت اشد کله ی بلایه و بوزنه اولنه بیکرمن بیدی خانه کورینا ماهه بیله ایجا رانیه بینه فیوز بیکره بوی کور
شورنه باجه اولدورن کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا
مهر لیره اولدورن کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا کورینا

طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰
طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰
طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰
طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰
طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰
طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰
طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰
طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰
طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰	طوزن بلایه ماهیچه ۱۰۰

طوزن بلایه
ماهیچه
۱۰۰

طوزن بلایه
ماهیچه
۱۰۰

طوزن بلایه
ماهیچه
۱۰۰

طوزن بلایه
ماهیچه
۱۰۰

طوزن بلایه
ماهیچه
۱۰۰

طوزن بلایه
ماهیچه
۱۰۰

طوزن بلایه
ماهیچه
۱۰۰

Poštovana ekselencijo!

Broj 85

Za adaptaciju časne Bijele džamije (Ak džamisi) u G. Tuzli potrebno je:

- balvadža (?) dasaka 50 komada, cijena 2 groša, ukupno 100,
- brvno dasaka 10 komada, cijena 5 groša, ukupno 50,
- eksera 20 oka, cijena 5 groša, ukupno 50,
- majstorske usluge 17 radnika, dnevnicu 12 groša, ukupno 204.

Ukupno za popravak ove džamije 454 groša.

Potpis nečitljiv.

Potrebni materijal za adaptaciju Mostar džamije:

- balvadža dasaka 24 komada, cijena 2 groša, ukupno 48,
- brvno dasaka 16 komada, cijena 5 groša, ukupno 80,
- 200 komada, cijena 100 komada 8 groša, ukupno 16,
- eksera 8 oka, cijena 5 groša, ukupno 40,
- dnevnicu za 8 radnika dnevnicu 12, ukupno 96 groša.

Ukupno za popravak ove džamije 280 groša

Potpis nečitljiv.

Potrebni materijal za časnu Banja (?) džamiju:

- krovnih dasaka 500 komada, za svakih 10 dasaka 30 groša, ukupno 375,
- perdolah (?) dasaka 1600, za svakih 30 dasaka 8 groša, ukupno (?),
- baskije 20 komada, ukupno 20 groša,
- balvadža daske 50 komada, cijena 2 groša, ukupno 100,
- brvno dasaka 20 komada, cijena 5 groša, ukupno 100,
- eksera 24 oke, cijena 5 groša, ukupno 120,
- dnevnicu za 40 radnika, dnevnicu 12 groša, ukupno 480.

Ukupno za popravak ove džamije 1315 groša.

Potpis nečitljiv.

Da bi se uskladištile žitarice dobivene od desetine (ušura), koje će pristići iz područja koja pripadaju kadilucima i rasporedile u tri spomenute i gore navedene časne džamije, ustanovljeno je, prema nalazu Ibrahim-efendije i dundera (majstora) Agušina Hajdara, a pod nadzorom medžlisa, da bi se prozori, vrata i ostalo osiguralo, kako je to gore pojedinačno objašnjeno - materijal i dnevnice za izvođenje radova (dunderluka) potreban je iznos od 2049 groša.

Izvještaj je dostavljen mutesarifluku (načelništvu).

Dostavlja se nadležnom organu

بروز ۸۵
صدرت
افتد
مردم

وقتی جامع شریفه لوزانی معتمدیه

دو لکروم	مسیحی	بروزتیه	بروزتیه
۱۷	۵۰	۱۰۰	۵۰
۱۷	۱۰۰	۱۰۰	۵۰
۳۴			

مردم جامع شریفه لوزانی معتمدیه

بروزتیه	بروزتیه	بروزتیه	بروزتیه
۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۵۰
۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۵۰
۱۰۰			

۱۴۱۵

۸۸۰

توضیحاتی که در این صورت در روز دوشنبه ۱۲/۱۰/۹۳ در حضور دو عالم مجرب و متدین و اهل علم بالادو کور ابرو و جمیع شرعیان کشفه استقامت میسر است
 این مبلغ از طرف دو لکروم اخذ شده و در این تاریخ بکلیت قاعده کشفه با ارجاع به کشفه معاینه اولی که با مصالح بانس و قبول و دست خرد
 قیامه و در تمام عمل اولی که با ابرو و کمال در عرصه اولی که در این تاریخ معتمدیه اولی که استام ایکی و دو لکروم میسر اولی که
 به قیامه کشفه در این تاریخ کشفه اولی که در این تاریخ کشفه اولی که استام ایکی و دو لکروم میسر اولی که

مردم جامع شریفه لوزانی معتمدیه

Velepoštovana ekselencijo!

Broj 161

Udovoljavajući uzvišenoj naredbi broj 867 od 31. oktobra /12/93. r. (6. zu-l-kade 1294. h. = 12. novembar 1877. m.) god. izvještavam da je engleski konzul - Velsa, koji boravi u Sarajevu mesje Ferimani (?), putujući prema Bijeljini, posjetio je juče u nedjelju u jedanaest sati G. Tuzlu. Nakon što je popio findžan-dva kahve, podigao se da prošeta sa mojom malenkosti

gradom. Šetajući tako posjetio je mahalalu u kojoj se nalazi Konak (službena zgrada, centar mudirluka), pa je otišao da se malo tu odmori.

Spomenutom konzulu ukazana je odgovarajuća pažnja i počast kao i potrebno jelo. Sve je ispunjeno skladno Vašoj naredbi. Spomenuti konzul otputovao je jutros poslije sabah-namaza i doručka prema Bijeljini izražavajući veliko oduševljenje.

Sve je izvršeno prema Vašoj naredbi (onom kome pripada nadležnost).

07. zu-l-kade /12/94.h. (1. novembar 1293. r. = 13. novembar 1877. m.) god.

بروز
۱۳۶۱

ص ۲۰

اصول الملک

۱۳۶۱ سرمنه اولادکجه تهنه و ۸۰۶۷ نونه و نون شترورد ایدنه ارنا و اولادنه امردادنه سوبونج اشکله دولته
سرایه مقیم و بیسی قونسلوس موسیه قریحه بنده به سوجوما دوزنکی یونج بازار ایچی کونی ساعت اوبه ب راه کونده طواریه بالویه
تشریف لنده با ایکی قیوه اجد قد نکره عیالیم ایس برب قالعوب قیونج حواله منه بعده قوناق اولادنه محله کیدوبه استراحت
تسه اولادکجه و قونسلوس موسی ایرک مقطن اولادنه حمله در عیبه ایکنده و نونج کورینانه منکولانده امی عیالیم
مد جینو تدارت اکنده و قونسلوس بیکی موسی اید بوکونه صیاح نوننده قالعوب قیوه القانده کده بنده به سوجوما طواریه بالویه
سمنوننده عیجت تسه اولادکجه معلوم ۳۱ اولونه اوژره او بیکه امردادنه حمله منه کورکده
۱۳۶۱ سرمنه ۱۳۶۱

Poštovana ekscelencijo!

Broj 89

Za potrebe telegrafa do Zvornika potrebno je ponovo odsjeći 40 stubova a i radne snage za izvršenje ovog posla kako slijedi:

- za Požarnicu 4 radnika
- za hrišćansku Čaklavicu 4 radnika

Za potrebe telegrafa Bijeljina potrebno je obnoviti šezdeset stubova a za izvođenje radova kako slijedi:

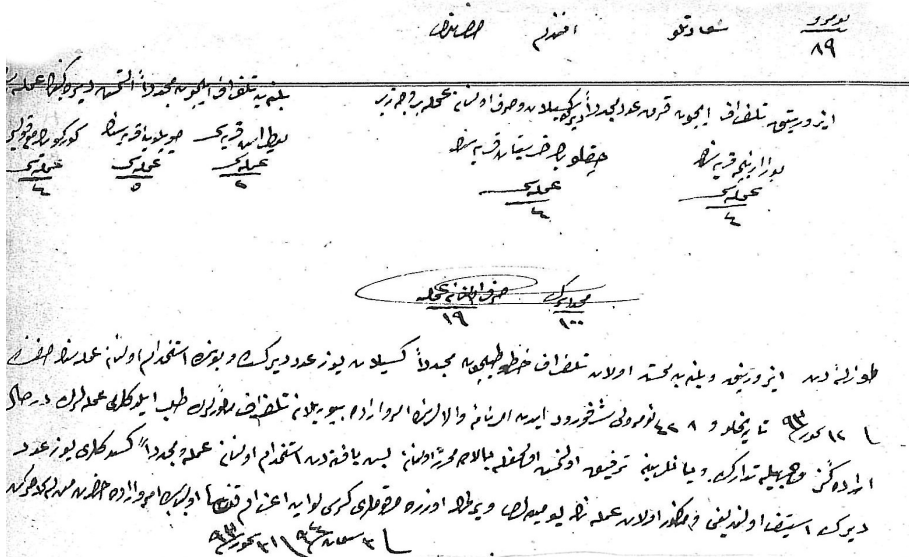
- za selo Mitrane (?) 2 radnika,
- za selo Sarije 5 radnika,
- za selo Đorđević 4 radnika.

Ukupno 100 stubova i 19 radnika

Na osnovu visoke naredbe nadležnog organa broj 428 od 12. temuza /12/93. r. (13. redžeb 1294. h. = 24. juli 1877. m.) god. vezano za liniju telegrafa: Tuzla-Zvornik-Bijeljina potrebno je, prema zahtjevima telegrafске službe, kako je gore objašnjeno, da se odsiječe stotinu stubova i uposlji određeni broj radnika (dnevnic). Da bi se izvršila Vaša želja (naredba) na 5 lokacija, potrebno je da se u tu svrhu upotrijebi 100 stubova uz dnevnicе radnika koji će raditi na ovom poslu uz pratnju žandarmerije.

Izveštaj se dostavlja Centru Live (kursi Livaje), strani kojoj pripada nadležnost, ispunjavajući traženo.

03. šabana /12/94. h. (31. juli 1293. r. = 13. august 1877. m.) god.

Ime i prezime davaoca pomoći, mjesto i zanimanje, vrsta darovanoga čohana pamuklija, košulja, šarvale, donji veš

Ibrahim-beg, mudir (upravnik) Gornje Tuzle,	10	10	10	10
Hadži Mehmed-efendi, zamjenik naiba (naibu-reis) G. Tuzla,	2	2	2	2
Muhamed-efendi, imam G.Tuzle i član (medžlisa),	1	1	1	1
Mula Husejin Kušljugić, član (medžlisa) G. Tuzla,	2	2	2	2
Salihaga Hajdarević, član (medžlisa) G. Tuzla,	2	2	2	2
Osman-efndi, pisar upravnika G.Tuzle,	2	2	2	2
Sulejman-efendi, poreski činovnik, G. Tuzla,	2	2	2	2
Mehmed-efndi, muderris, G.Tuzla,	1	1	1	1
Hadži Jusuf efendija, ugledni građanin G.Tuzle,	4	-	2	2
Ajanović hadži Mujaga, bogataš G. Tuzle	8	2	2	2
Hadžiabdić Abdija, uglednik (hanedan), G. Tuzla,	1	1	1	1
Hajdarević Mujaga, rezervista, major (binbaša) G. Tuzla,	3	3	3	3

Kušljugić Hasanaga i sin Osmanaga, uglednici, G. Tuzla,	5	5	5	5
Hadžimehmedović Muhamed, trgovac, G. Tuzla,	2	2	2	2
Hafiz Alefendija, G. Tuzla,	1	2	2	2
Hadžimehmedović Hasanaga, trgovac, G. Tuzla,	1	1	1	1
Mehčić Mustafaga, mještanin G. Tuzle,	-	2	2	2
Bašić Mehmedaga, član Esnafa soli, G. Tuzla,	1	1	1	1
Hadžiabdić Ahmetaga, član Esbafa soli, G. Tuzla,	1	1	1	1
Hajdarević Hasanaga, član Esnafa soli,	-	1	1	1
Saračević Salihaga, mještanin G. Tuzle,	1	1	1	1
Hadžimehmedović Salihaga, trgovac, G. Tuzla,	1	1	1	1
Hadžiselimović Mustafaga, član Esnafa soli, G. Tuzla,	1	1	1	1
Hadžihasanović Salihaga. G. Tuzla,	1	1	1	1
Spahija Mustafa, G. Tuzla,	1	1	1	1
Abidović Mehmedaga, član Esnafa soli, G. Tuzla,	1	1	1	1
Atifaga Mulaibrahimović, član Esnafa soli. G. Tuzla,	3	2	2	2
Husejinefendić Hasanaga, G. Tuzl,	1	1	1	1
Hajdarević Omer i Abdija, Gornjotuzlaci,	2	2	2	2
Hadžiefendić Alijaga, Gornjotuzlanin,	2	2	2	2
Hadžijusufović Hašim, Gornjotuzlanin,	-	1	1	1
Sulejman Nakić, Gornjotuzlanin,	-	1	1	1
Džino Osmanaga, G. Tuzla,	-	2	2	2
Mehanović Jusuf, G. Tuzla,	-	1	-	-
Osmanagić Salihaga, G. Tuzla,	-	1	1	1
Ismail Abdi, iz Seljublja, G. tuzlanski kadiluk	1	-	-	-
Hasan Rožnjak i brat Alija, Vukovije, G. tuzlan. kadiluk	2	1	-	-
Ajanović Mehmedaga, Gornjotuzlanin,	1	-	-	-
Hukić Hasan, Gornjotuzlanin,	1	-	1	1
Osman Spahija, Gornjotuzlanin,	-	1	-	-
Mulaibrahimović Lutfaga, Gornjotuzlanin,	1	1	1	1
Šahić Mustafa, Gornjotuzlanin	1	-	-	-
Mulić Sejfullah, Gornjotuzlanin,	1	-	-	-
Kifić Osmanaga, Gornjotuzlanin,	-	1	-	-
Hadži Omeraga, Gornjotuzlanin,	1	1	1	1
Husejin Hadžimehmedović, Gornjotuzlanin,	2	-	1	1
Supruga umrlog Hadžimehmedovića Muhameda, G. Tuzla	1	1	1	1
Hasan Nakić, Gornjotuzlanin,	-	2	1	1
Ibrahim Hadžiabdić, Gornjotuzlanin,	-	1	1	1
Tubudić Osmanaga, Gornjotuzlanin,	1	1	1	-
Berbo Abdiaga, Gornjotuzlanin,	-	2	1	2
Rukić Salih, Gornjotuzlanin,	1	1	1	1
Mehanović Ibrahim, Gornjotuzlanin,	-	1	1	1
Salihović Mehmed, Gornjotuzlanin,	1	-	-	-
Imamović hafiz Abdullah, Gornjotuzlanin,	1	1	1	1
Katibušić Mehmedaga, Gornjotuzlanin,	1	-	-	-
Ragib Hajdarević, Gornjotuzlanin,	-	2	2	2

Alibegović Muhamed, Gornjotuzlanin,	-	1	1	1
Durmić Abdija, Gornjotuzlanin,	1	-	-	-
Katibušić Velijaga, Gornjotuzlanin,	1	-	-	-
Terzić Mujo, Gornjotuzlanin,	-	1	1	1
Hadžihusejnović Mustafa, Gornjotuzlanin,	-	1	1	1
Bego Tubudić-aga, Gornjotuzlanin,				

	طوزلہ	ادھمیر	گورنک	مشاور یا موقبل
طوزلہ بالا میری ابراہیم طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
طوزلہ بالا نائب وکیل حاجی محمد افندی طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۶	۰۶	۰۶	۰۶
طوزلہ بالا قصبہ سنک امام محمد افندی اعضا سندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۱	۰۱	۰۱	۰۱
طوزلہ بالا قصبہ سنک اعضا سندہ مندرجہ قوشلوشین طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۶	۰۶	۰۶	۰۶
طوزلہ بالا قصبہ سنک اعضا سندہ حاج اغا حیدر ویک طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۶	۰۶	۰۶	۰۶
طوزلہ بالا میر کاتبی عثمان افندی طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۶	۰۶	۰۶	۰۶
طوزلہ بالا رسو مانہ مغوری سیمانہ افندی طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۶	۰۶	۰۶	۰۶
طوزلہ بالا قصبہ سنک مدنی محمد افندی طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۱	۰۱	۰۱	۰۱
طوزلہ بالا قصبہ سنک و شوہندہ حاجی یونس افندی طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۶	۰۰	۰۶	۰۶
طوزلہ بالا قصبہ سنک اصحاب شردہ عیانہ ویک حاجی محمد افندی طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۸	۰۶	۰۶	۰۶
طوزلہ بالا قصبہ سنک خاندانندہ حاجی عبدالعزیز عیدی اغا طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۱	۰۱	۰۱	۰۱
طوزلہ بالا قصبہ سنک عساکر احتیاطہ بلکاسی حیدر ویک موبوہ اغا اعانہ سی	۰۶	۰۶	۰۶	۰۶
طوزلہ بالا قصبہ سنک خاندانندہ قوشلوشین حسہ اغا و ادغلی عثمانہ اغا اعانہ سی	۰۵	۰۵	۰۵	۰۵
طوزلہ بالا قصبہ سنک اصحاب زبندہ محمد حاجی محمد ویک طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۶	۰۶	۰۶	۰۶
طوزلہ بالا قصبہ سنک اھالیئہ حافظہ علی افندی طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۱	۰۶	۰۶	۰۶
طوزلہ بالا قصبہ سنک اصحاب زبندہ حاجی محمد ویک حسہ اغا طرفندہ اعانہ سی	۰۱	۰۱	۰۱	۰۱
طوزلہ بالا قصبہ سنک اھالیئہ صراحتی طرفندی اغا طرفندہ اعانہ سی	۰۰	۰۶	۰۶	۰۶
طوزلہ بالا قصبہ سنک طوزی اصنافندہ بتشیان محمد اغا طرفندہ اعانہ سی	۰۶	۰۶	۰۶	۰۶
طوزلہ بالا قصبہ سنک طوزی اصنافندہ حاجی عبدیک احمد اغا طرفندہ اعانہ سی	۰۱	۰۱	۰۱	۰۱
طوزلہ بالا قصبہ سنک طوزی اصنافندہ حیدر ویک حسہ اغا طرفندہ اعانہ سی	۰۰	۰۱	۰۱	۰۱
طوزلہ بالا قصبہ سنک اھالیئہ سر اصحاب حاج اغا طرفندہ اعانہ سی	۰۱	۰۱	۰۱	۰۱
طوزلہ بالا قصبہ سی مولیک سیف افندی طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۱	۰۰	۰۰	۰۰
طوزلہ بالا قصبہ سی قیقک عثمانہ اغا طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۰	۰۱	۰۰	۰۰
طوزلہ بالا قصبہ سی حاجی عمر اغا طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۱	۰۱	۰۱	۰۱
طوزلہ بالا قصبہ سی حسہ حاجی محمد ویک طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۶	۰۰	۰۱	۰۱
طوزلہ بالا قصبہ سنہ متوقفا حاجی محمد ویک حاجی محمد زوہدہ طرفندہ اعانہ سی	۰۱	۰۱	۰۱	۰۱
طوزلہ بالا قصبہ سی حسہ تاقیدن اغا طرفندہ ویریلہ اعانہ سی	۰۶	۰۶	۰۱	۰۱

طوژلذنا بالقصه لی ابراهیم حاجی عبدین طرفنده وریبلونه اعانه کی	..	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی طوژوبان عثمانه اعانه طرفنده وریبلونه اعانه کی	01	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی بریوه عبدی اعانه طرفنده وریبلونه اعانه کی	..	06	01	06
طوژلذنا بالقصه لی دو قینک حاجی طرفنده وریبلونه اعانه کی	01	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی محافونیک ابراهیم طرفنده وریبلونه اعانه کی	..	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی صلوهوینک محافونیکه وریبلونه اعانه کی	01
طوژلذنا بالقصه لی ایماوینک حافظه عبداله افندی طرفنده اعانه کی	01	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی کاتیرینک محمد اعانه طرفنده وریبلونه اعانه کی	01
طوژلذنا بالقصه لی راعب هیدروینک طرفنده وریبلونه اعانه کی	..	06	06	06
طوژلذنا بالقصه لی علیفونیک محمد طرفنده وریبلونه اعانه کی	..	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی حرهیلن عبدی طرفنده وریبلونه اعانه کی	01
طوژلذنا بالقصه لی کاتیرینک وئی اعانه طرفنده وریبلونه اعانه کی	01
طوژلذنا بالقصه لی ترزیزه مویوه طرفنده وریبلونه اعانه کی	..	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی حاجی حسنونک مصطفی طرفنده اعانه کی	..	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی باغو طوژوبان اعانه طرفنده وریبلونه اعانه کی	01	01	06	06

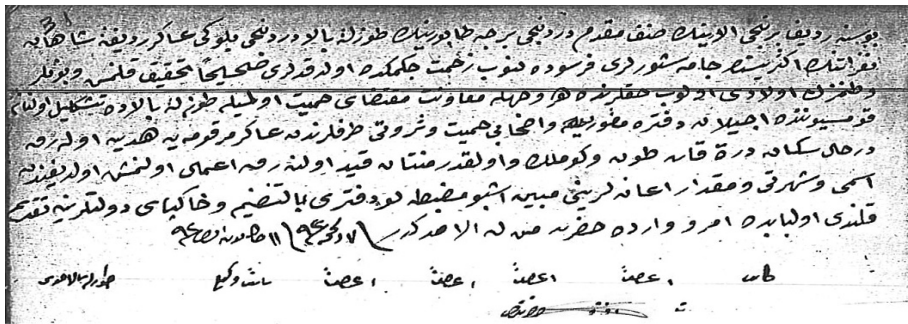
طوژلذنا بالقصه لی بنجاره هلی محمد وینک حاجی اعانه طرفنده وریبلونه اعانه کی	01	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی طوژوبی اعانه طرفنده حاجی سلیمان مصطفی اعانه طرفنده اعانه کی	01	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی اهانسه نه حاجی حسنونک حاجی اعانه طرفنده اعانه کی	01	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی اهانسه نه سباهی مصطفی طرفنده وریبلونه اعانه کی	01	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی طوژوبی اعانه طرفنده عابد وینک محمد اعانه طرفنده وریبلونه اعانه کی	01	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی طوژوبی اعانه طرفنده عاطف ضلار اهانسه کی اعانه طرفنده اعانه کی	06	06	06	06
طوژلذنا بالقصه لی اهانسه نه حسینه افندیک حسه اعانه طرفنده وریبلونه اعانه کی	01	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی اهانسه نه حیدروینک عمه حاجی عبدی اعانه طرفنده اعانه کی	06	06	06	06
طوژلذنا بالقصه لی اهانسه نه حاجی افندیک علی اعانه طرفنده وریبلونه اعانه کی	06	06	06	06
طوژلذنا بالقصه لی حاجی یونونک حاجی طرفنده اعانه کی وریبلونه	..	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی اهانسه نه سلیمان ناهین طرفنده وریبلونه اعانه کی	..	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی اهانسه نه جنوه عثمان اعانه طرفنده وریبلونه اعانه کی	..	06	06	06
طوژلذنا بالقصه لی اهانسه نه محافونیک نورس طرفنده وریبلونه اعانه کی	..	01
طوژلذنا بالقصه لی اهانسه نه عثمانه احنیدک حاجی اعانه طرفنده وریبلونه اعانه کی	..	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی اهانسه نه سلوبه قره کی اسماعیل عبدی طرفنده اعانه کی	01
طوژلذنا بالقصه لی وقری قره کی حسه روزنامه برادر کی علی طرفنده اعانه کی	06	01
طوژلذنا بالقصه لی علیا نوینک محمد اعانه طرفنده وریبلونه اعانه کی	01
طوژلذنا بالقصه لی فرقیان حسه طرفنده وریبلونه اعانه کی	01	..	01	01
طوژلذنا بالقصه لی عثمانه سباهی طرفنده وریبلونه اعانه کی	..	01
طوژلذنا بالقصه لی ضلار اهانسه کی لطفی اعانه طرفنده وریبلونه اعانه کی	01	01	01	01
طوژلذنا بالقصه لی شاهیلن مصطفی طرفنده وریبلونه اعانه کی	01

Većini vojnika rezervista Carske vojske 4. buljuka (dijela) Gornje Tuzle prethodnice četvrtog Birčanskog tabora 2. alaja (puka) bosanskih rezervista, odjeća je pocijepana dok su vršili misiju teške obaveze, osim toga oni su djeca naše domovine, pa u svakom slučaju imaju pravo na pomoć i zaštitu. Tako je nabrzinu formirana komisija u G. Tuzli koja je sačinila spisak imena uglednika i imućnih osoba, upisujući i vrstu i količinu odjeće koju su Gornjotuzlani darovali spomenutoj jedinici. Pomoć se sastoji od 84 para veša, košulja i toliko mintana (pamuklija), pa se dostavlja sačinjeni spisak.

Naredba i htijenje pripadaju nadležnom.

1. decembar /12/92. r. (26. zu-l-kade 1293. h. = 13. decembar 1876. m.) godine.

(u potpisu nisu naznačena imena potpisnika, nego samo: pisar, četiri člana medžlisa-mudirluka, naibu-vekil i mudir-direktor Gornje Tuzle)

Komandi (binbašluku) 4. tabora Birč rezervista u Višegradu

Poštovana ekselencijo,

Poklon vojnicima rezervistima Carske vojske Zvorničkog sandžaka, vojnicima gornjotuzlanskog buljuka, prethodnice tabora Birč rezervista koji se nalaze u Višegradu, kao dar činovništva i zainteresovanih građana, da se podijele 84 komada veša i isto toliko šarvala, košulja i čohanih pamuklija spomenutih, koji se nalaze u Višegradu. Spomenuta količina odjeće prenosi se konjima a za tu svrhu određen je i poseban službenik - Dervišagić Ibrahim iz Gornje Tuzle. Predajući ovu pomoć, dostavlja se i spisak lica darovala i količina pomoći koja je predata spomenutom službeniku, s namjerom da se ova pomoć podijeli vojnicima spomenutog buljuka. Moli se da se potvrdi prijem i dostavi ovoj strani, a naredba i htijenje pripadaju nadležnom.

08. zu-l-hidždže /12/93. h. (13. decembar 1292. r. = 25. decembar 1876. m.) godine.

۱۷۷
 ۱۷۷
 افتخار
 وینفاده بامبرایف دردیچی بی بولینه بیخیتنه

ایندورنجه سینی عینه مرتب عکس درنقش هانه نقره تنه هدیه و طبله اولمه اوزره طوزله بولاقده موقور بده و ای حیجانده فرخنده نه سکنه
 درسد قاید طوزله و کوملن اولدورنفتنه ایسه اییدکلری و منکوره البسه زله ویشفاده اراسانه برده دردیچی مختلف قلم و ابورینله
 دردیچی طوزله بیلا بلوکی نقره تنه قوزیلچ و ایسه اولمخه اوزره و منکوره اوقدرا البسه بارکده له تخمیللا و موقوره محضهم اولانه طوزله ایله
 درویشا عیله ابراهیم شیبی و اعانه اییدکلرک دخی اسامیس و مقدر رایحانه لرینی جیمیه نشینله اولدانه بیلاچ دفتور لورمخه موقور
 موقور ایسه آرسای قلکله اولمخه بلوکی منکوره نقره تنه قوزیلچ ایچا بنده ایچ و مقصودله وظیفه سینه بر طرف ارسلانه لهجت جرمالی
 باشه اولسجه امر واراده هیلنده سیدله کورکده ایضا طوزله ایچم

Poštovana ekscelencijo!

Broj 84

Prema prispijeloj visokoj naredbi (Vilaje), opći broj: 169 od 07. temuza /12/93. r. (8. redžeba 1294. h. = 19. juli 1877. m.) god.

Traži se ponovo upis i prijem učenika u školu *idadiju* ove godine. Prema ovoj naredbi traži se:

- da učenici uče arapski jezik po djelima:
 - a) Sarf,
 - b) Nahv,
 - c) Avamil i
 - d) Izhar

Pravila perzijsog jezika po djelu:

Gulistan

Turski jezik:

Prema diktatima iz dijela koja su ranije izučavana.

۱۷۷
 ۱۷۷
 افتخار
 وینفاده بامبرایف دردیچی بی بولینه بیخیتنه

ایندورنجه سینی عینه مرتب عکس درنقش هانه نقره تنه هدیه و طبله اولمه اوزره طوزله بولاقده موقور بده و ای حیجانده فرخنده نه سکنه
 درسد قاید طوزله و کوملن اولدورنفتنه ایسه اییدکلری و منکوره البسه زله ویشفاده اراسانه برده دردیچی مختلف قلم و ابورینله
 دردیچی طوزله بیلا بلوکی نقره تنه قوزیلچ و ایسه اولمخه اوزره و منکوره اوقدرا البسه بارکده له تخمیللا و موقوره محضهم اولانه طوزله ایله
 درویشا عیله ابراهیم شیبی و اعانه اییدکلرک دخی اسامیس و مقدر رایحانه لرینی جیمیه نشینله اولدانه بیلاچ دفتور لورمخه موقور
 موقور ایسه آرسای قلکله اولمخه بلوکی منکوره نقره تنه قوزیلچ ایچا بنده ایچ و مقصودله وظیفه سینه بر طرف ارسلانه لهجت جرمالی
 باشه اولسجه امر واراده هیلنده سیدله کورکده ایضا طوزله ایچم

Traži se također da se utvrdi stručnost učenika koji su ranije učili u škola-
ma G. Tuzle i kada se ustanovi njihova stručnost od strane profesora (mude-
riza) dostaviti izvještaj.

Naredba i htijenje pripadaju nadležnima

24. redžeb /12/94. god. h. (23. juli 1293. r. = 4. august 1877. m.)

Prvi predsjednik: hadži Mustafa-aga,

Drugi predsjednik: Hasanaga Kušljugić

Članovi:

Abdija Hajdarević,

Ahmet Hadžiabdić,

Osmanaga Kifić i

(?) hafiz Abdulah

Poštovana ekselencijo,

Broj 91

Sa naredbom koja je dostavljena pod brojem 511 od 01. augusta /12/93. r.
(3. šabana 1294. h. = 13. augusta 1877. m.) godine sa prilogom dvaju primje-
raka oglasa, u kojoj se govori o pomoći (porodicama) ratnim šehidima da se
formira komisija u sastavu od:

- prvi predsjednik,
- drugi predsjednik i
- članovi komisije shodno Vašoj želji.

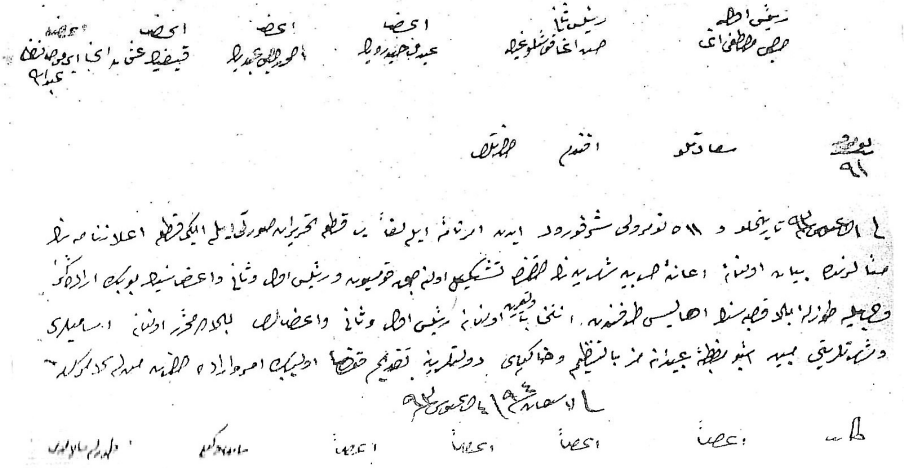
Osobe koje su izabrane i postavljene od strane stanovništva kasabe Gor-
nja Tuzla: prvi predsjednik, drugi predsjednik i članovi komisije, njihova
imena i prezimena su gore navedena.

Ovaj dopis je sačinila naša poniznost i dostavila ga državnim vlastima.

Naredba i htijenje pripadaju nadležnom

07. šaban /12/94. h. (4. august 1293. r. = 17. augusta 1877. m.) godina.

Pisar (kijatib), članovi 1, 2, 3 i 4, naibu-vekil, mudir Gornje Tuzle (su u
tekstu naznačeni, ali potpisa nema)

Summary

THE GORNJA TUZLA PROTOCOL

The Gornja Tuzla Protocol gives an accurate portrayal of Bosnia at a time when Ottoman authorities were coming under both international and domestic pressure and were consequently trying to meliorate the situation by introducing reforms and equality for all subjects, without hesitating to use force to that end. The Protocol introduces Gornja Tuzla on the eve of *Tanzimat* when the town became the seat of a *mudirluk* (an administrative unit) through the free electoral participation of all citizens of the town and the *muhtars* or heads of neighboring villages. The reforms met no resistance and were fully implemented. This stands in contrast to previous attempts of resistance by Bosnian notables with the aim of preserving their privileges and status quo before they were ruthlessly crushed by Omer-paša Latas. This was reflected in areas such as taxation, compulsory military service, employing reserve military corps to defend the homeland and in how administration and education functioned. War effort necessarily weakens local authorities, especially when it comes to maintaining an army, but as the Protocol shows, in this case the citizens of Gornja Tuzla supported the army by donating shoes and clothing and, even more importantly, by providing manpower, i.e. their own sons. Thus, the Protocol is a true embodiment of the co-existence of one of 44 *mudirluks* of a region in Bosnia.